

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Marko Mäki-Hakola

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

-

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Hallintomalli ja tehtävät eivät tarkoituksenmukaisia

MTK:n näkemyksen mukaan esitys on hallintorakenteeltaan haastava. Maakuntiin on tulossa kaksi maakuntatason hallintoa, Maakunta ja Sote-Maakunta. Maakunta hoitaa maakunnan liittojen tehtäviä ja Sote-Maakunnan tehtäviksi ovat tulossa Sote- ja pelastustoimintehtävät.

MTK esittääkin, että nyt tehtäviä alueita kutsutaan Sotealueiksi ilman harhaanjohtavaa maakuntatermiä. Nyt esitettävät alueet ovat myöskin selkeästi valtion ohjauksessa, eivät itsehallintoalueita. Kyseessä olisivat enemmänkin sotetuotantoalueet. Vaihtoehtona esitetylle mallilla olisi jatkaa kuntayhteistyöhön pohjautuvaa mallia.

Mikäli halutaan rakentaa aito maakuntamalli, tulisi lähtökohdaksi ottaa Sipilän hallituksen valmistelema, itsehallintoon perustuvat laaja-alaiset maakunnat.

MTK:n näkemyksen mukaan hallituksen tulee SOTE-mallia valmisteltaessa ottaa samalla valmisteltavaksi laajempi hallinnon uudistus, jossa rakennetaan kolmiportainen hallinto eli todellinen maakuntamalli. Suuri osa Sipilän hallituksen valmistelusta on tässä mallissa hyödynnettävissä. Uudistuksessa valmistellaan monialaiset maakunnat, itsehallintoihin. Valmistelu voidaan tehdä liikennejärjestämäsuunnitelman valmistelun kaltaisesti, parlamentaarisesti, jotta valmisteluun voidaan sitoutua yli hallituskausittaisesti.

Valmistelussa on hyvä laatia 12 vuoden ohjelma - Maakunta12, jotta riittävät siirtymäajat ja muutostarpeet voidaan huomioida. Soteuudistuksella on kova kiire ja se tulee toteuttaa jo tällä hallituskaudella, mutta samalla tulee tehdä päätökset Maakunta 12 toteuttamisesta.

Nykyvalmistelua jatkettaessa, se nimetään Sotealueuudistukseksi. Esitetyssä muodossa valmistelua ei tule jatkaa. Harhaanjohtavaa maakuntatermiä ei tule tässä mallissa käyttää.

Valmistelusta käy ilmi, että SOTE-maakunta voisi ottaa hoitaakseen alueellaan sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä (SOTE-maakunnan rajattu yleinen toimiala). SOTE-maakunnan itselleen ottamia tehtäviä voisivat olla ainakin lakisääteisiin tehtäviin liittyvä kansainvälinen toiminta sekä maakuntien keskinäinen edunvalvonta.

MTK ei kannata SOTE- maakunnan yleistä toimialaa, se on omiaan entisestään sekoittamaan Sote-maakuntien ja nykyisten maakuntien liittojen rooleja. Myös kirjaus vähäriskisestä liiketoiminnasta on liian väljä ja voi SOTE-maakunta voisi ajautua liiketoimintaan, jota esimerkiksi paikalliset pienet yrittäjät pystyisivät tekemään. MTK:n esittää, että vähäriskisen liiketoiminnan asemasta SOTE-maakunnan tulisi pyrkiä hankkimaan mahdollisimman paljon palveluita tehokkaasti muita tuottajilta.

Esityksen malli rakennetaan selkeästi soten ympärille ja toiminta alkaisi soten ja pelastustoimen kautta. Päätöksentekojärjestelmä rakentuisi soten ja sote-asiantuntemuksen ympärille.

MTK ei näe perusteltuna viedä esitettyihin sote-maakuntiin muita tehtäviä. Maakuntien kehittämistehtävät ja esimerkiksi maaseutuhallinto jäisivät helposti organisaatiossa vähäiseen asemaan ja maakuntien kehittäminen olisi uhattuna.

MTK:n näkemyksen mukaan hallituksen tulee SOTE-uudistusta valmisteltaessa ottaa samalla valmisteltavaksi laajempi hallinnon uudistus, jossa rakennetaan kolmiportainen hallinto eli todellinen maakuntamalli. Tämä on kuvattu tarkemmin toisaalla MTK:n lausunnossa.

Edellisen hallituskauden aikana valmistellun maakuntauudistuksen pelättiin jäävän etäisiksi kansalaisista. Tuossa uudistuksessa maakunnista oli tulossa laajasti toimivia alueita. MTK:n näkemyksen mukaan sote-maakunnissa riski uuden kansalaisille vieraan hallintotason rakentamisesta on suuri. Tämä heijastuisi varmuudella myös halukkuuteen osallistua päätöksentekoon.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

-

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

-

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

-

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

-

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

-

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

-

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

-

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

-

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

-

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Pelastuspalvelut saatava läheltä ja viivytyksettä

Pelastustoimen järjestämisestä annettavalla lailla on tarkoitus siirtää kunnallisen pelastustoimen järjestämisvastuu perustettaville sote-maakunnille. Lain tavoitteena on varmistaa yhdenvertaiset, yhdenmukaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoimen palvelut koko maassa. MTK:n mielestä tavoite on hyvä ja kannatettava.

MTK haluaakin kiinnittää huomiota erityisesti maaseudun turvallisuuspalveluiden saatavuuden parantamiseen sekä paikallisen turvallisuusyhteistyön kehittämiseen.

Pelastustoimen palvelutasosta säädetään lain 3§:ssä. Palvelutason tulee voimassa olevan pelastuslain mukaan vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa palvelutason tulee myös vastata kansallisiin ja alueellisiin tarpeisiin ja onnettomuusuhkiin sekä muihin uhkiin. Palvelutason määrittelyn laajentaminen vastaa pyrkimystä koota pelastustoimi suurempiin kokonaisuuksiin ja lisätä pelastustoimen valtakunnallista ohjausta. Ensiarvoisen tärkeänä ja seurattavana on pidettävä tavoitetta säilyttää lähipalvelut pääsääntöisesti nykyisen kaltaisina ja vähintään nykyisen tasoissa, kuten lain perusteluihin on kirjattu.

MTK katsoo, että uudistuksen yhteydessä on varmistettava sopimuspalokuntajärjestelmän toiminnan jatkuminen ja kehittyminen. Erityisesti maaseudulla, jossa vakinaisten paloasemien vasteajat ovat tyypillisesti pitkiä, ovat osaavat ja sitoutuneet palokuntalaiset ratkaisevan tärkeä turvallisuuden tekijä. Sopimuspalokuntien ohella myös muu järjestösektori sekä yritykset tekevät työtä, joka tukee ja vahvistaa kokonaisturvallisuutta. Näiden tahojen kanssa aiempaa tiiviimpi, sopimus pohjainen yhteistyö todennäköisesti lisää pelastustoimen kustannustehokkuutta. Säädosvalmistelussa kuntatason turvallisuustyön ja sitä koskevan yhteistyön tavoitteiden määrittely on sisällytetty valtakunnallisiin strategisen tason tavoitteisiin. Lähtökohtana tulisi silloin olla, että valtakunnallisesti määritellään minimitalvoitteet ja että palvelut säilytetään vähintään nykyisen tasoisina.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

-

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

-

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

-

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

-

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun

palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtiosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtiosuus-kriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Rahoitusratkaisua syytä tarkastella uudelleen

Esityksellä esitetään turvattavaksi palvelujen rahoitus ja tarvittaessa Sote-maakunnat saisivat lisärahoitusta. Esityksestä ei kuitenkaan käy selväksi, millä keinoin uudistus hillitsee menojen kasvua.

MTK on huolissaan kuntien talouksista ympäri Suomea. Muutokset kuntien rahoituspohjaan ja velkasuhteeseen ovat suuria. Kuntien tulee pystyä jatkossakin kehittämään alueensa elinvoimaa. Vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkastella myös näitä vaikutuksia. Onko kunnilla investointivalmiutta ja resursseja tulevaisuudessa jää epäselväksi. Lisäksi kiinteistökuluihin liittyvä riski on suuri, jos niihin liittyvät velat jäävät siirtymäkauden jälkeen rasittamaan kuntataloutta. MTK katsoo, että ratkaisu kiinteistöjen osalta pitää olla selkeä, eivätkä kulut saa jäädä kuntien vastattavaksi. MTK nostaa esille myös kysymyksen, onko siirtymävaiheeseen varattu riittävästi resursseja esim. ICT-järjestelmien yhteensaattamiseen?

Esitysluonnoksessa sote-maakuntien rahoitusmalliksi ehdotetaan täyttä valtionrahoitusta, eli sote-maakunnilla ei olisi verotusoikeutta. Alueilla, joilla palvelujen tarve on suurin ja jopa kasvamassa mm. väestön ikääntymisen vuoksi, on veronmaksukyky heikointa.

MTK katsoo, että valtion rahoitukseen perustuva malli on toimiva myös verotuksen tason ja verojärjestelmän näkökulmasta. Verotusoikeuden myöntäminen sote-maakunnille monimutkaistaisi verojärjestelmää ja johtaisi todennäköisesti kokonaisveroasteen nousuun. MTK katsoo, että sote-uudistus ei saa aiheuttaa kokonaisveroasteen kiristymistä.

Esityksestä käy selkeästi esille investointien ongelmat. SOTE-maakuntien valta päättää investoinneista olisi rajattu, koska mm. lainoitus olisi täysin valtioin käsissä. Kuntien investointivalmius luultavasti heikkenisi myös, jos maksuvalmius heikkenee kiinteistöjen siirtyessä SOTE-maakunnille, mutta lainojen jäädessä kuntien vastuulle.

Esitys sisältää runsaasti veromuutoksia. Niiden kokonaisvaikutuksia esimerkiksi maaseudun elinkeinoihin ei ole riittävästi arvioitu. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion osuutta kasvatetaan vastaavasti. Tässä uudistuksessa kuntien osuutta yhteisöverotuotosta tarkastellaan uudelleen ja esityksessä todetaan, että samalla tulee huomioida myös metsäerän osuus yhteisöverotuotosta.

MTK pitää hyvänä, että yhteisövero-osuutta säilytetään edelleen kunnissa. Yhteisöverotuottojen kasvattaminen voisi olla kunnan elinkeinopolitiikan kannalta hyvä tavoite

Esityksessä on pyrkimyksenä, että kuntien suhteellinen asema ei muutu yhteisöveron muutoksissa. Siksi metsäerän laskentaperusteena käytetään 66,67 prosenttia bruttokantorahatulojen muutoksen perusteella lasketusta määrästä. Metsävero-osuuden määrä on vähintään 5 ja enintään 15 % kuntien yhteisöverosta. Yhteisöverotulojen ml. metsäerän kasvattaminen voisi olla kuntien elinkeinopolitiikan keskeinen väline. Tästä syystä MTK esittää, että kunnille jäävää osuutta metsäerästä kasvatetaan.

MTK kiinnittää huomiota, että kiinteistövero jää kuntien verotukseksi. Uudistuksessa sen osuus kuntien verotuloista kaksinkertaistuisi. Kuntien talouden olleessa kovan paineen alla, paine kiinteistöveroon kasvaa. Uudistuksessa tulee varmistaa, ettei kiinteistöverotuksen kautta synny uhkaa maaseudun elinvoimaisuudelle ja lisäkuluja maa- ja metsätalouden tulevaisuuden kannattavuudelle.

Lisäksi esityksessä tavoiteltu kokonaisverotuksen huojentaminen voi jäädä toteutumatta, mikäli uudistuksella ei saavuteta kustannusten hillintätavoitteita tai ei huolehdi kuntatalouden kestävydestä.

Omaisuusjärjestelyt kunnille haitallisia

Hallituksen esityksen mukaan sote-maakunnille siirtyisi sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien kiinteä ja irtain omaisuus. Kunnista (Helsinkiä lukuun ottamatta) sote-maakunnille siirtyisi sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämiseen liittyvä irtain omaisuus. Esityksen mukaan omaisuussirroista ei suoritettaisi korvausta kunnille eikä kuntayhtymille, ellei kunnan taloudellinen itsehallinto kaventuisi.

Sote-maakunnille siirtyisi sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien kiinteä ja irtain omaisuus sekä vastuu niiden veloista ja sitoumuksista. HE:n mukaan esimerkiksi vuonna 2018 sairaanhoitopiirien taseiden yhteenlaskettu loppusumma oli noin 5,4 miljardia euroa, josta rakennusten osuus oli noin 2,4 miljardia euroa. Erillisten erityishuoltopiirien kuntayhtymien taseiden

loppusumma oli noin 176 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaan sote-maakunnille siirtyisi sairaanhoitopiireistä ja erityishuoltopiireistä ensivaiheessa yhteensä noin 2,2 miljardin euron velkavastuu. Kuntien taseissa omaisuuserän määrä vaihtelee sen mukaan, järjestääkö kunta itse perusterveydenhuollon vai onko se järjestetty yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Omaisuuseriä koskevat tarkat tiedot ovat löydettävissä vain kunkin kunnan tilinpäätöstietoja ja omaisuuseriä erikseen tutkimalla. Kaikkien yksittäisten omaisuuserien kirjanpitoarvojen tarkka selvittäminen lienee käytännössä mahdoton tehtävä.

Hallituksen esityksessä on esitetty seuraava 271 milj. euron enimmäisarvio omaisuusjärjestelyihin:

- puolet alaskirjauksiin liittyvistä kustannuksista 190 miljoonaa euroa;
- purkukustannukset 78 miljoonaa euroa; ja
- käyttökustannukset yhden vuoden osalta 3 miljoonaa.

Ehdotetun kompensatiosääntelyn mukaan valtio korvaksi omaisuusjärjestelyistä aiheutuneita kustannuksia kunnille täysimääräisesti siltä osin, kun kyse on 0,7 prosenttiyksikön veronkorotuspainetta ylittävästä osuudesta. Toisaalta korvaus kattaisi 75 prosenttia niistä kustannuksista, jotka alittavat edellä mainitun veronkorotuspaineen, jos kyse olisi kunnasta, jonka veroprosentti ylittää kahdella keskimääräisen veroprosentin.

MTK ei pidä hallituksen esityksen mukaisia em. enimmäisarvioita kustannuksista riittävinä. Uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen toteuttaminen maksanee selvästi enemmän. Sinänsä laskennallinen veronkorotustarve on yksi käyttökelpoinen mittari kunnille uudistuksesta aiheutuvien kustannusten mittaamiseen, mutta etenkin sellaisille maaseutukunnille, joiden alueelta uudistuksen vuoksi tosiasiallisesti siirretään työpaikkoja pois, tulisi korvata siitä aiheutuvat menetykset täysimääräisesti.

Kaavamainen laskentatapa kunnille aiheutuvien kustannuksista ja niiden korvaamisesta kaippaa rinnalleen vaihtoehtoisia laskentamalleja, jotka paremmin huomioisivat kunkin kunnan erityistilanteet. Julkisesti rahoitettuja toimintoja vastaanottavat kunnat hyötyvät uudistuksesta monin tavoin, kun taas sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikkoja alueeltaan menettävät kunnat heikentyvät uudistuksen kerrannaisvaikutusten vuoksi.

Yhteenvetona rakennusten siirrosta ja käytöstä hallituksen esityksessä on mm. todettu, että ”uudistuksesta johtuen mahdollisesti noin 1,2–1,4 miljoonan neliömetrin osalta sosiaali- ja terveydenhuollon käyttö voisi loppua”. Kaikkein suurin riski ko. kiinteistöjen käytön loppumiselle on pienissä maalaiskunnissa sijaitsevilla sosiaali- ja terveydenhuollon laitospalvelun rakennuksissa. Hallituksen esityksessä arvioidaan ilman uutta käyttöä jäävien rakennusten määräksi noin 528 000 m² ja niiden vuosittaisiksi ylläpitokuluiksi noin kolme miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen mukaan käyttämättömäksi jäävien rakennusten ylläpitokulut voivat olla 7-8 milj. vuodessa, jos kaikki kiinteistöt tyhjenisivät samana vuonna.

MTK haluaa kiinnittää hallituksen huomiota siihen, että maaseutualueille aiheutuu suunnitellusta ko. rakennusten käytön lopettamisesta ja palveluiden keskittämisestä selvästi suuremmat menetykset kuin pelkät ko. kiinteistöjen ylläpitokulut. Lopettamalla maalaiskunnassa sijaitsevan laitospalvelurakennuksen käyttäminen siirretään samalla myös ko. rakennuksessa olleet työpaikat jonnekin muualle, yleensä maakunnan keskuskaupunkiin. Pienten maalaiskuntien elinvoimaa heikennetään entisestään julkisesti rahoitettujen työpaikkojen siirrolla maakuntakeskuksiin. Kerrannaisvaikutukset maaseutualueiden palveluihin ovat merkittäviä. Jo entuudestaan heikentyneiden palvelujen siirto aikaisempaa kauemmaksi maaseudulla asuvista on myös kansalaisten yhdenvertaisuutta heikentävää.

MTK kiinnittää hallituksen huomiota myös siihen, että esityksessä ei ole riittävästi arvioitu keskittämisen riskejä ja esimerkiksi keskitetyn palvelun suurempaa toiminnallista haavoittuvuutta verrattuna hajautettuun palveluverkostoon. Alueellisesti hajautetut terveydenhuollon järjestelmät ovat osoittautuneet Korona-viruksen aiheuttaman pandemian aikana kansalaisten terveysturvallisuuden kannalta selvästi paremmiksi kuin keskitetyt järjestelmät.

MTK:n mielestä kuntien ja kuntayhtymien omistamien hyväkuntoisien toimitilojen jääminen kokonaan vaille käyttöä ei ole hyväksyttävää. Vaikutukset maaseutualueiden elinvoimaan, työpaikkojen ja palvelujen määrään ovat merkittäviä ja pitkäaikaisia. Julkisesti rahoitettujen ja käyttökunnossa olevien rakennusten hylkääminen ja saman toiminnan uudelleen käynnistäminen ns. kasvukeskuksessa ei ole järkevää verovarojen käyttöä. Paremminkin hallituksen olisi tullut selvittää vaihtoehtoisia tapoja hyödyntää palvelutuotannossa haja-asutusalueilla sijaitsevia ja mahdollisesti vajaakäytössä olevia rakennuksia.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

-

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämistä vastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämistä vastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

-

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

-

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

MTK:n esittää, että maakuntajaon muutoksen vaikutuksista on syytä kuulla alueita itseään. Todella moni palvelu ja tehtävä noudattavat maakuntajakoa. Suomi on jaettu alueiden kehittämisen sekä alueiden käytön suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisiin alueisiin. Tässä esityksessä aluejakoa on pohdittu soten näkökulmasta, vaikka aluejaolla suuria vaikutuksia moneen muuhunkin toimintaan.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

-

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja

tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Käsitteen tulee olla Sotealue

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

MTK:n lausunnon pääviestit:

Soteuudistus on välttämätön ja toteutettava tällä hallituskaudella. Uudistuksen on parannettava kansalaisten tasavertaisia mahdollisuuksia saada sosiaali- ja terveydenhuollon laadukkaita palveluja mahdollisimman kustannustehokkaasti. MTK kantaa erityistä huolta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden saatavuudesta maaseudulla ja yleisesti harvaan asutuilla alueilla. Näihin alueisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

MTK:n näkemyksen mukaan hallituksen tulee SOTE-uudistusta valmisteltaessa ottaa samalla valmisteltavaksi laajempi hallinnon uudistus, jossa rakennetaan kolmiportainen hallinto eli todellinen maakuntamalli. Suuri osa Sipilän hallituksen valmistelusta on tässä mallissa hyödynnettävissä. Uudistuksessa valmistellaan monialaiset maakunnat, itsehallintoineen. Valmistelu voidaan tehdä liikennejärjestämäsunnitelman valmistelun kaltaisesti, parlamentaarisesti, jotta valmisteluun voidaan sitoutua yli hallituskausien.

Valmistelussa on hyvä laatia 12 vuoden ohjelma - Maakunta12, jotta riittävät siirtymäajat ja muutostarpeet voidaan huomioida. Soteuudistuksella on kova kiire ja se tulee toteuttaa jo tällä hallituskaudella, mutta samalla tulee tehdä päätökset Maakunta 12 toteuttamisesta.

Nykyvalmistelua jatkettaessa, se nimetään Sotealueuudistukseksi. Tuleva maakuntauudistus on kytkettävä laajempaan hallintouudistukseen.

- Valmistelussa olevaan malliin ei tässä vaiheessa kytketä maakuntaveroa. Maakuntaveron aika on silloin, kun maakunnat ovat aidosti monialaisia itsehallintoalueita.
- Kuntien talouden kestävyys kiinnitetään enemmän huomiota, kiinteistöjen siirtymisen tasearvot ja velkojen siirtyminen tehdään oikeudenmukaisella tavalla.
- Palvelujen saatavuus maaseudulla turvataan ja monituottajamalli mahdollistetaan
- Maaseudun turvallisuuspalvelujen toimivuus taataan.

Yleistä

MTK pitää SOTE-uudistusta välttämättömänä ja pyrkiminen kuntaa suuremmille alueille on tarkoituksenmukaista. Myös uudistuksen yleistavoitteet ovat perusteltuja, on välttämätöntä turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut suomalaisille, kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja, turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia sekä hillitä kustannuksia.

MTK on kuitenkin huolissaan uudistuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Uudistuksen keinot kustannustason hillintään ja valtion, maakuntien sekä kuntien talouden tasapainon saavuttamiseen ovat puutteellisia. Palveluiden saavutettavuus maaseudulla ja palveluiden kehittyminen kilpailun vähentyessä herättävät huolta.

Myös aikataulu on haasteellinen, eikä voimaansaattaminen ja valmistautuminen välttämättä onnistu annetussa aikataulussa.

Palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen tärkeää

MTK pitää tärkeänä uudistuksen tavoitteita turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut suomalaisille, kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja, turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia sekä hillitä kustannuksia. Tärkeää erityisesti on tavoitteena oleva palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen sekä lähipalveluiden turvaaminen eri tavoin, sillä pitkien etäisyyksien maakunnissa lähipalveluilla on alueensa eri ikäisille asukkaille tärkeä merkitys hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden sekä myös alueen elinvoimaisuuden näkökulmasta.

MTK katsoo, että tärkeää on huolehtia myös siitä, että yksityinen ja kolmas sektori toimivat palveluiden täydentäjinä riittävässä määrin.

Esitysluonnoksen mukaan järjestämisvastuussa olevan sote-maakunnan olisi myös huolehdittava lähipalvelujen asianmukaisesta toteuttamisesta. Lähipalvelut ovat tärkeitä erityisesti paljon sekä pitkäaikaisesti palveluja tarvitseville asiakkaille, joiden on usein vaikea hakeutua etäällä oleviin palveluihin. Asiakkaan näkökulmasta lähipalvelut ovat saavutettavissa esimerkiksi kotiin tarjottavina palveluina, sähköisinä palveluina, lähellä jokapäiväistä elinympäristöä tarjottavina palveluina tai liikkuvina palveluina. MTK:ta huolestuttaa palvelujen saanti maaseudulla. Onko SOTE-maakunnalla halua ja ymmärrystä turvata palvelut kauempana kasvukeskuksista ja antaa esitys mahdollisuuden hyödyntää paikallisia järjestöjä ja yrityksiä palveluiden tarjoajina?

MTK pitää tärkeänä, että palvelusetelin käytön edistämisen avulla turvataan lähipalveluiden saatavuutta ja myös yrittäjyyttä maaseudulla. Esimerkiksi palvelusetelillä hankittavat luontolähtöiset Green care-palvelut tarjoaisivat hyvän lisän palveluihin ja edistäisi Green care-toimintaa, joka esimerkiksi Norjassa ja Ruotsissa on yleisempää. Yksiin käsiin keskitetyt palvelut eivät välttämättä kannusta palvelujen ja toimintamallien kehittämiseen, valinnanvapauden mallia ei esityksessä ole

MTK huomauttaa, että esityksessä olisi hyvä kuvata myös palvelutuotannon perustavoitteet, kuten saavutettavuus ja palveluun pääsyn aika. Lisäksi selkeän yritysvaikutusten ja maaseutuvaikutusten arvioinnin tulisi olla osa jokaista lakiuudistusta, etenkin kun kyseessä on näin laaja uudistus.

Hyvinvointia luotava lähellä

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen näkökulmasta on tarve vahvistaa ehkäiseviä ja perustason palveluita sekä kehittää lähipalveluita. Tärkeää on, että palvelut vastaavat kansalaisten tarpeisiin ja ongelmiin voidaan puuttua ajoissa.

Tärkeää on myös tuoda erityistason palveluita lähemmäksi ihmisiä ja peruspalveluita. Esitysluonnoksen mukaan lähellä tarjottavat palvelut voivat sisältää myös erityisosaamista edellyttäviä palveluja, jotka jalkautetaan, vaikka palveluntuottajan fyysinen toimipiste saattaa olla keskitetty.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden vahvistamisessa kotikunnan rooli on edelleen tärkeä yhteistyössä maakunnan kanssa sekä kolmannen sektorin järjestöjen. Esitysluonnoksen mukaan kunnalla olisi jatkossakin vastuu asukkaittensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Kunnan olisi strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Myös sote-maakunnan olisi omassa toiminnassaan huolehdittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. MTK pitää tärkeänä, että sote-maakunnan olisi toimittava yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Mäki-Hakola Marko
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.